

Gençler Artık Sadece Üniversite Okumuş Olmak Değil,
Kaliteli Bir Eğitim Almak ve Mezun Olduğunda İş Bulabilmek İstiyor...

PLANSIZ KONTENJAN ARTIŞI KAOS GETİRDİ

Bahar Tanrısever
bahar.tanrisever@emo.org.tr

EMO Basın- Üniversite sınavında barajı geçmelerine karşın yüz binlerce kişinin tercih hakkını kullanmaması, bu yıl örgün yükseköğretim programlarında 43 bine ulaşan rekor sayıda kontenjanın boş kalmasına neden oldu. Yüksek Öğretim Kurumu'nun (YÖK) öğrencilerin neden tercih yapmadığını belirlemek için uyguladığı anket, gençlerin iş bulma kaygısıyla hareket ettikleri ve eğitimin kalitesini sorguladıklarını ortaya koydu. Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS) puanlarını yanlış hesaplayan, Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) sonuçlarında da hata yapan Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin (ÖSYM) yol açtığı skandallar ise ÖSYM Başkanı Ömer Demir'in istifasıyla sonuçlandı.

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO), son 5 yıla ilişkin ÖSYM ve YÖK verileri üzerinden üniversite sınavına giriş, başarı oranları, KKTC ve yurtdışındaki programlar hariç örgün öğretim kurumlarının kontenjanları ve yerleşen öğrenci sayılarını değerlendiren kapsamlı bir analiz yaptı. Buna göre 2017 yılında üniversite sınavına girmek üzere 2 milyon 265 bin kişi başvururken, sınavın ilk aşaması olan YGS'ye 2 milyon 162 bin kişi katıldı. Sınava girenlerin yüzde 75'ine denk gelen 1 milyon 506 bin kişi 180 puan barajını geçti. Geçtiğimiz yıl 2 milyon 117 bin kişi YGS'ye girmiş, 1 milyon 600 bin kişi 180 puanı geçmişti. Bu yıl sınava giren öğrenci sayısı artmasına karşın, başarılı olan öğrenci sayısının yüzde 5.8 düşmesi dikkat çekti. Tablo 1'de son 5 yılın genel ÖSYS verileri yer almaktadır.

Üniversite sınavının ikinci aşaması olan LYS'ye 2016'da giren 1 milyon 73 bin öğrenciden 413 bin 866'sı; 2017'de giren 1 milyon 72 bin öğrenciden 414 bin 167'si bir örgün

yükseköğretim programına yerleştirildi. Son 2 yılda sınava giren ve yerleştirilen öğrenci sayıları birbirine çok yakın olmasına rağmen, bu yıl kontenjanlarda olağanüstü bir boşluk oluşması dikkat çekti. KKTC ve diğer ülkelerdeki üniversiteler hariç örgün yükseköğretim programlarına yönelik olarak geçen yıl tanınan 434 bin 270 kontenjandan 20 bin 404'ü boş kalırken, 2017'de ayrılan 457 bin 178 kontenjandan 43 bin 11'i boş kaldı. Bu yıl boş kalan kontenjan sayısının bir önceki yıla göre iki kattan fazla artması, kontenjanlar belirlenirken doğru bir planlamanın yapılmadığını ortaya koydu.

EMO'nun Meslek Alanında 14 Bin Kontenjan

Devlet ve vakıf üniversitelerinde EMO'nun mesleki alanlarına giren yükseköğretim programlarına 2017-2018 öğretim yılı için toplam 13 bin 948 kontenjan ayrıldı. Bu kontenjanların dağılımı şöyle:

- Elektrik Mühendisliği Bölümü: 480 (devlet)
- Elektronik Mühendisliği Bölümü: 77 (devlet)
- Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölümü: 817 (767 devlet, 50 vakıf)
- Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü; 10 bin 766 (8.634 devlet, 2.132 vakıf)
- Kontrol ve Otomasyon Mühendisliği Bölümü: 176 (devlet)
- Biyomedikal Mühendisliği Bölümü: 1.632 (1.145 devlet, 487 vakıf)

YÖK'ün mühendislik bölümleri için getirdiği 240 bin başarı sırası barajı uygulaması ikinci yılına girerken, geçen yıl olduğu gibi devlet üniversitelerinde elektrik-elektronik

mühendisliği dışında EMO'nun meslek alanına giren tüm bölümlerin kontenjanları doldu. Elektrik-elektronik mühendisliği bölümünde ise 2016'da 242 olan boş kontenjan sayısı, 2017'de 297'ye yükseldi. Baraj uygulamasından önce bu bölümün kontenjanları tamamıyla doluyordu. Devlet üniversitelerinde elektrik-elektronik mühendisliği bölümlerine ilişkin son 4 yılın kontenjan ve yerleştirmelerini Tablo 2 üzerinden karşılaştırabilirsiniz.

Elektrik-elektronik mühendisliği bölümü kontenjanları boş kalan yükseköğretim kurumlarının Amasya ve Gümüşhane üniversiteleri dışında ağırlıklı olarak Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alması dikkat çekti. Ek yerleştirmelerden önce açıklanan verilere göre, Amasya Üniversitesi'nde 8, Batman Üniversitesi'nde 28, Bingöl Üniversitesi'nde 17, Bitlis Eren Üniversitesi'nde 7, Erzincan Üniversitesi'nde 22, Fırat Üniversitesi'nde 45, Gümüşhane

Tablo 1. 2013-2017 Genel ÖSYS İstatistikleri

	2013	2014	2015	2016	2017
ÖSYS'ye Başvuran Aday Sayısı	1.924.563	2.086.115	2.126.684	2.256.422	2.265.844
YGS'ye Giren Aday Sayısı	1.805.125	1.950.163	1.987.488	2.117.077	2.162.895
Artış Oranı-%		8,0	1,9	6,5	2,2
180 puanı geçenler	1.232.679	1.423.127	1.368.941	1.600.031	1.506.504
Artış Oranı-%		15,4	-3,8	16,9	-5,8
Örgün Kontenjan (KKTC ve Yurtdışı Hariç)	405.802	412.254	420.156	434.270	457.178
Artış Oranı-%		1,6	1,9	3,4	5,3
LYS'ye Girenler	851.135	946.252	953.280	1.073.021	1.072.398
Kontenjanın sınava girenlere oranı		43,6	44,1	40,5	42,6
Yerleşenler	378.966	390.234	408.687	413.866	414.167
Artış Oranı-%		3,0	4,7	1,3	0,1
Boş Kalanlar	26.836	22.020	11.469	20.404	43.011
Artış Oranı-%		-17,9	-47,9	77,9	110,8

Üniversitesi'nde 8, Hakkari Üniversitesi'nde 28, Iğdır Üniversitesi'nde 30, Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde 41, Siirt Üniversitesi'nde 36, Munzur Üniversitesi'nde 27 kontenjan boş kaldı. Bu üniversitelerin kontenjan, yerleştirmeler ve program türleri Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 2. Devlet Üniversitelerinde Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü Kontenjanları ve Yerleşenler*

Yıl	Kontenjan	Yerleşen	Boş
2014	7.329	7.329	0
2015	7.909	7.909	0
2016	8.169	7.927	242
2017	8.634	8.337	297

* Tablo ek yerleştirme sonuçları açıklanmadan önce hazırlanmıştır.

Vakıf Üniversitelerinde Doluluk Yüzde 75

Vakıf üniversitelerinde halen EMO'nun mesleki alanına giren 3 bölümde eğitim veriliyor. Bu bölümler "Elektrik-Elektronik Mühendisliği, Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği ve Biyomedikal Mühendisliği" olarak sıralanıyor. Vakıf üniversitelerinde 2017-2018 öğretim yılında bu 3 bölüm için ayrılan 2 bin 669 kontenjanın yüzde 75'ine denk gelen 2 bin 15'i dolarken, 654'ü (yüzde 25) boş kaldı. Vakıf üniversitelerinde bölümler itibarıyla kontenjanlara ilişkin sonuçlar Tablo 4'de verilmiştir.

Vakıf üniversitelerinin ücretli ya da yüzde 25 gibi düşük burslu programları adaylar tarafından tercih edilmedi. Bazı üniversitelerin yüzde 50 ve yüzde 75 burslu programları dahi boş kalırken, bazı programlara sadece 2 ya da 4 kişi yerleşti. Avrasya Üniversitesi, İstanbul Arel Üniversitesi, Altınbaş Üniversitesi ve Toros Üniversitesi'ndeki elektrik-elektronik mühendisliği programları ile Biruni Üniversitesi ve İstanbul Arel Üniversitesi'ndeki biyomedikal mühendisliği programlarına çoğunluğu sadece tam burslu olmak üzere 10 kişiden az öğrenci girdi. 10 kişiden az öğrenci yerleşen vakıf üniversitelerinin programları, kontenjan ve yerleşen sayıları Tablo 5 ve Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 3. Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü Kontenjanları Boş Kalan Üniversiteler ve Eğitim Türleri*

Üniversite	Eğitim Türü	2017		
		Kontenjan	Yerleşen	Boş
AMASYA ÜNİVERSİTESİ (Tekn. Fak.-MTOK)	İkinci Öğretim	15	7	8
BATMAN ÜNİVERSİTESİ	Gündüz	82	54	28
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	Gündüz	36	19	17
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	Gündüz	26	19	7
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ	İkinci Öğretim	36	14	22
FIRAT ÜNİVERSİTESİ (Tekn. Fak)	İkinci Öğretim	75	47	28
FIRAT ÜNİVERSİTESİ (Tekn. Fak.-MTOK)	İkinci Öğretim	19	2	17
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	İkinci Öğretim	62	54	8
HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	Gündüz	31	3	28
IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	Gündüz	41	11	30
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	Gündüz	52	48	4
	İkinci Öğretim	41	4	37
SİİRT ÜNİVERSİTESİ	Gündüz	36	13	23
	İkinci Öğretim	16	3	13
MUNZUR ÜNİV (TUNCELİ ÜNİV)	Gündüz	36	9	27
TOPLAM		604	307	297

* Tablo ek yerleştirme sonuçları açıklanmadan önce hazırlanmıştır.

Tablo 4. Vakıf Üniversiteleri Kontenjan ve Yerleştirme-2017

Bölüm	Kontenjan	Yerleşen	Boş
Elektrik-Elektronik Müh.	2.132	1.665	467
Elektronik ve Haberleşme Müh.	50	29	21
Biyomedikal Müh.	487	321	166
Toplam	2.669	2.015	654

Tablo 5. Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü'ne 10 Kişiden Az Öğrenci Yerleşen Vakıf Üniversiteleri

ÜNİVERSİTE	Program Türü	Kontenjan	Yerleşen
AVRASYA ÜNİVERSİTESİ	(Ücretli)	22	0
	(Tam Burslu)	2	2
	Toplam	24	2
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ	(Ücretli)	1	0
	(Tam Burslu)	8	8
	(%50 Burslu)	15	0
	(%25 Burslu)	2	0
	Toplam	26	8
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ	(İngilizce) (Ücretli)	1	0
	(İngilizce) (Tam Burslu)	7	7
	(İngilizce) (%50 Burslu)	14	0
	(İngilizce) (%25 Burslu)	2	0
	Toplam	24	7
ALTINBAŞ ÜNİV. (KEMERBURGAZ ÜNİV)	(İngilizce) (Ücretli)	20	0
	(İngilizce) (Tam Burslu)	5	5
	(İngilizce) (%50 Burslu)	25	0
	Toplam	50	5
TOROS ÜNİVERSİTESİ	(İngilizce) (Tam Burslu)	3	3
	(İngilizce) (%50 Burslu)	27	1
	Toplam	30	4

Tablo 6. Biyomedikal Mühendisliği Bölümü'ne 10 Kişiden Az Öğrenci Yerleşen Vakıf Üniversiteleri

ÜNİVERSİTE	Program Türü	Kontenjan	Yerleşen
BİRÜNİ ÜNİVERSİTESİ	(İngilizce) (Tam Burslu)	4	4
	(%50 Burslu)	34	2
	(%25 Burslu)	2	0
	Toplam	40	6
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ	(Ücretli)	1	0
	(Tam Burslu)	8	8
	(%50 Burslu)	15	0
	(%25 Burslu)	2	0
	Toplam	26	8

Sonuç

Üniversite kontenjanlarının mevcut durum ve geleceğe yönelik öngörülerini dikkate almayan plansız bir anlayışla artırılmasının yükseköğretim sistemini getirdiği nokta ortadadır. Yeterli sayıda öğretim üyesi, laboratuvar ve altyapı olanaklarının sağlanamadığı bir kurumda bilimsel niteliklere sahip, çağdaş ve kaliteli bir eğitim programının uygulanabilmesi mümkün değildir. Yükseköğretim sistemindeki sorunlar

çözülmeden sürekli artırılan kontenjanlar, özellikle belirli üniversite bölümlerinden mezun mühendislerin istihdam sorununu artırmakta, mesleki kimlik ve özlük hakları açısından da erozyona yol açmaktadır.

Eğitim programları, sürekli gelişen teknoloji ve gereksinimlere uygun şekilde güncellenmeli; evrensel bilime katkıda bulunmanın yanı sıra ülkenin ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde düzenlenmelidir.

İstifa Getiren Skandallar Dizisi

ÖSYM bu yıl yükseköğretime giriş sisteminde bir dizi skandala yol açtı. Kurum, 11 Temmuz'da açıkladığı LYS sonuçları ile ilgili olarak 14 Temmuz 2017'de düzeltme yayımlayarak, LYS ve YGS yerleştirme puanlarının hesaplanmasında kullanılan ek puan ve puan kesintisi kayıtlarının güncellenmesinde hata oluştuğu ve bazı adayların eğitim durumlarının güncel haliyle hesaba katılmadığını duyurdu. Bu nedenle 7 bin 84 adayın yerleştirme puanları yeniden hesaplanırken, tüm adayların başarı sıralamaları güncellendi.

ÖSYM, 8 Ağustos'ta açıkladığı yerleştirme sonuçlarının ardından da 4 gün sonra 12 Ağustos'ta bir düzeltme yayımlayarak, adayların yerleştirmelerinde kullanılacak puanlar belirlenirken Tablo-6C'nin ekinde yer alan okul türlerinden mezun olan adayların alan ve dallarına göre ek puan kullanılabilecek tercihlerinde "ek puansız yerleştirme puanlarının" kullanılması nedeniyle hata yapıldığını duyurdu. Bu işlemin düzeltilmesi amacıyla yapılan güncellemede 1110 adayın yerleştirmesi değişti; daha önce bir programa yerleşmeyen 1628 aday yerleşir duruma gelirken, daha önce bir programa yerleştiği ilan edilen 1499 aday herhangi bir programa yerleşemedi.

Puan hesaplamasına yönelik skandal hatalar üzerine ÖSYM Başkanı Ömer Demir, 21 Ağustos 2017'de istifa etti.

Üniversite sınavlarındaki hesaplama yanlışlıkları ne yazık ki ÖSYM'nin ilk hatası değil. ÖSYM'nin 2010 yılından bu yana imza attığı sınav skandallarından bazıları şöyle:

- 2010 KPSS (Kamu Personel Seçme Sınavı) Eğitim Bilimleri sınavında 500 aday tüm soruları bilerek tam puan aldı. Ancak bir önceki yılın sınavında tam puan alan aday çıkmamıştı. 500 kişinin birden tam puan alması soruların sınav öncesi çalındığı iddialarına

neden oldu. Sınav birincileri arasında evli çiftler, kardeşler ve arkadaşlar olunca YÖK, sınavın kısmen iptaline karar verdi. Eğitim Bilimleri Sınavı 40 gün sonra yeniden yapıldı. Ancak bu süreçte ÖSYM Başkanı Ünal Yarımağan görevinden istifa etti. Yerine Ali Demir geldi.

- 2010 SBS'de bazı öğrencilerin okul başarı puanının yanlış hesaplanması nedeniyle tüm sıralama değişti.

- 2010 TUS'ta hatalı olan 4 soru iptal edildi; 5 soru için de Danıştay iptal kararı verdi.

- 2011 YGS'de şifre olduğu ortaya çıktı. Başkan Demir önce iddiaları reddetti, sonra "Şifre var, kopya yok" dedi. Sonuçlar tüm tartışmaların gölgesinde açıklanırken bazı puanların yanlış hesaplandığı ortaya çıktı. Aynı sınavda 4 öğrencinin cevap anahtarı kayboldu. Öğrenciler doğrudan ikinci aşamaya hak kazanmış sayıldı. Şifre iddialarıyla ilgili açılan adli soruşturmada savcılık takipsizlik kararı verdi.

- Yine 2011 yılında yurtdışı yükseköğretim diplomaları denkliği için yapılan seviye tespit sınavında, tıp doktorluğu ikinci aşama kitapçığındaki 100 sorudan 75'i önceki yılın sorularıyla aynı çıktığı için sınav iptal oldu.

- 2012 LYS puanlarının yanlış hesaplandığı iddia edildi, ancak ÖSYM iddiayı reddetti.

- 2012'de 1589 kişinin katıldığı avukatlıktan yargıçlığa geçiş sınavında birinci ve ikinci karı-koca çıktı; önceki yıl 0 çeken 26 aday da ilk 50'ye girdi. ÖSYM sınavı iptal etti.

- 2015 yılında düzenlenen KPSS sınavında 12 soru hatalı çıkmış, bunu "olağan bir sonuç" diye değerlendiren ÖSYM Başkanı Demir, "Minik hatalar olabiliyor" savunmasında bulunmuştu.

YÖK'ten “Neden Tercih Yapmadınız?” Anketi

Bu yıl tercih hakkına sahip olmasına karşın binlerce adayın tercih yapmaması ve rekor sayıda boş kontenjan oluşması, gençlerin de artık eğitimin kalitesini sorguladıkları ve özellikle iş bulma kaygısıyla hareket ettiklerini ortaya koymuştur. Nitekim YÖK'ün öğrencilerin görüş, beklenti ve eğilimlerini belirleyebilmek amacıyla gerçekleştirdiği anket, gençlerin bilinçli olarak tercih yapmadıklarını göstermiştir. YÖK tarafından 9 Eylül 2017 tarihinde açıklanan anket sonuçlarına göre, tercih yapmayan öğrencilerin yüzde 32'si ilk kez üniversite sınavına girerken, yüzde 40'ı daha önce üç ve daha fazla üniversite sınavına girdiklerini ifade etmiştir. Anket sonuçları, adayların yüzde 65.7'sinin “Öğrenim görmek istediği devlet üniversitesi programı için aldığı puan yeterli olmadığından” tercihte bulunmadığını ortaya koyarken, katılımcıların tercihlerini belirlerken iş bulma kaygısıyla hareket ettiklerini göstermiştir. Anket sonuçları özetle şöyle:

- Adaylar tercih sürecinde en çok aile ve öğretmenlerinin görüşleriyle hareket ederken, arkadaşlarının görüşleri, sosyal medya ve YÖK Atlası gibi kaynaklardan da yararlandılar.

- Üniversite ve bölüm tercihlerini belirleyen faktörler arasında ilk sırayı mezun olduktan sonra iş bulma imkânı alırken, ikinci sırada bölümün giriş puanı, üçüncü sırada ise üniversitenin bulunduğu şehir yer aldı.

- Adayların devlet üniversitesini tercih etmeme nedenleri yüzde 65.7 oranıyla “öğrencinin istediği bölümler için puanının yeterli olmaması”, ikinci sırayı yüzde 27.4 oranla “kazanma şansının olduğu bölümleri bitirince iş bulamayacağı kaygısı”, üçüncü sırayı ise yüzde 13.2 oranla “bazı üniversitelerdeki eğitimin kalitesi hakkındaki kaygılar” aldı.

- Adayların yüzde 52'si “öğrenim ücretlerinin yüksek olması”; yüzde 30.7'si “istediği bölümler için puanının yeterli olmaması”; yüzde 13.4'ü “kazanma şansının olduğu bölümleri bitirince iş bulamayacağı kaygısı” nedeniyle vakıf üniversitelerini tercih etmediğini belirtti.

- Meslek yüksekokullarını tercih etmeme nedenleri arasında ilk sırayı mezun olduktan sonra iş bulma imkânının kısıtlı olması, ikinci sırayı bu okullarla ilgili olumsuz algı, üçüncü sırayı ise yeterli bilgisinin olmaması faktörü aldı.

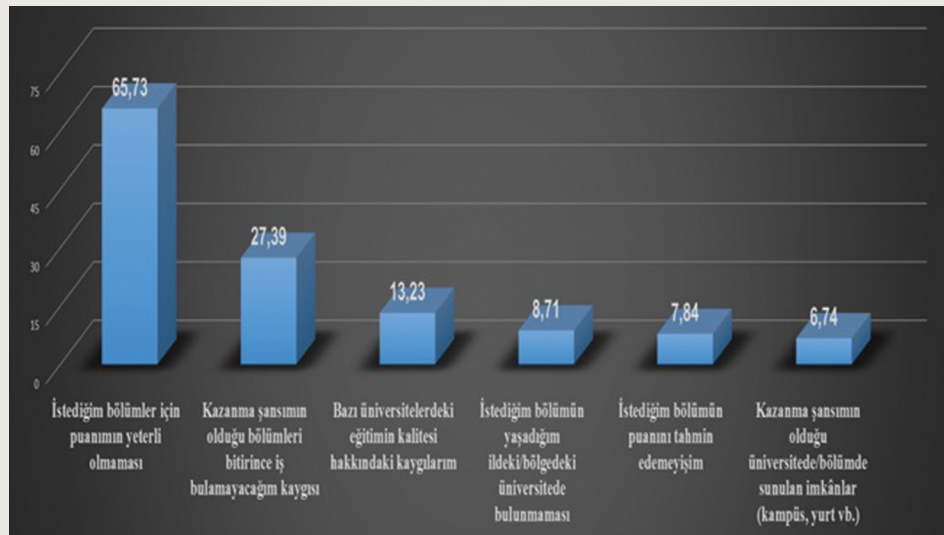
- Adayların AÖF bölümlerini tercih etmeme nedenlerine etki eden ilk üç

faktör de mezun olduktan sonra iş bulma imkânının kısıtlı olması, adayın AÖF bölümleri ile ilgili yeterli bilgisinin olmaması ve AÖF'lerle ilgili olumsuz algı olarak sıralandı.

- Katılımcıların yüzde 48'i ek yerleştirmede tercih yapmayı düşünmediklerini belirtirken, yüzde 64'ü gelecek yıl YGS/LYS'ye yeniden gireceklerini ifade etti.

YÖK'ün ankete yönelik açıklamasında, adayların istihdam edilebilirliklerinin yüksek olduğu alanlarda öğrenim görmek istedikleri vurgulanırken, “Bu anlaşılır ve doğru bir tercihtir. Üniversitelerimiz arzı, bu tercihi dikkate alarak oluşturmalı, YÖK de kontenjan planlamasında buna daha da dikkat etmelidir” denildi. Bugüne kadar kontenjan artışlarıyla ilgili eleştirileri gözetmeksizin belirlemeler yapan YÖK'ün, sorumlu bir başkasıymış gibi kendi kendine de tavsiyede bulunması dikkat çekti. Açıklamada, şu görüşlere yer verildi:

“İşgücü piyasası ile eğitim verilmesi planlanan yükseköğretim programlarımızın uyumunun sağlanması ise kaçınılmazdır. Bu kapsamda yükseköğretim kurumlarımız eğitim vermekte oldukları programların işlevselliğini ve etkinliğini dış paydaşlar ile birlikte gözden geçirmelidirler. Yeni YÖK'ün bünyesinde; Yükseköğretim Eğitim Programları Danışma Kurulu ve Meslek Yüksek Okulları Koordinasyon Kurulu kurulmuş olup, programların izlenmesi, sürecin iyileşmesi ve geliştirilmesi için ilgili bakanlıklar, kurum, kuruluş ve dış paydaşlarla birlikte çalışmalarımız başlamıştır ve YÖK olarak bu süreci hızlandırmamız icap etmektedir. Yeni YÖK, yükseköğretim sisteminin her kademesinde kaliteyi öncelikli bir konu olarak görmektedir. Sistem, önceden yapılan planlamalar dahilinde çalışmakta olup yetkinlik ve yeterlik dikkate alınarak yükseköğretimde büyüme gerçekleştirilmektedir.”

Devlet Üniversitelerini Tercih Etmeme Nedenleri